לרבים. רבי יהודה אומר, להוציא את הנטוע לרבים. מאי טעמא דתנא קמא. דכתיב א)'ונטעתם', ליחיד משמע, לרבים לא משמע; כתב רחמנא 'לכם' להביא את הנטוע לרבים. ורבי יהודה, 'ונטעתם' משמע בין לרבים בין ליחיד, ו'לכם' בין יחיד בין רבים משמע, הוי רבוי [א]אחר רבוי, ואין רבוי אחר רבוי אלא למעט. והרי תרומה, דרחמנא אמר ב)'וכל זר לא יאכל קדש', ותנן, ג)[א]מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה. אמר רב פפא, שאני התם דאמר קרא ג)'תרומתכם', שלכם תהא. ואידך, 'תרומתכם' דכל ישראל קאמר. והרי נזיר, דרחמנא אמר ד)'מחרצנים ועד זג לא יאכל', ותנן, מערבין לנזיר ביין. אמר מר זוטרא, שאני התם דאמר קרא ד)'נזרו', שלו יהא. רב אשי אמר, ה)'קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו', ג)גידולו קדוש ואין דבר אחר קדוש. מידי ואין דבר אחר כתיב. אלא מחוורתא כדמר זוטרא. והרי חדש, דרחמנא אמר ו)'ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה', ותנן, ד)[ב]קוצר לשחת, ומאכיל לבהמה. אמר רב שמעיה, שאני התם דאמר קרא ז)'קצירכם', קצירכם שלכם יהא. ואידך 'קצירכם' דכל ישראל משמע. והרי שרצים, דרחמנא אמר ח)'שקץ הוא לא יאכל', ותנן, ה)[ג]ציידי חיה ועופות ודגים שנזדמנו להם מינין טמאין, מותרין למכרן לנכרים. שאני התם דאמר קרא ט)'לכם', שלכם יהא. אי הכי, אפילו לכתחלה נמי. שאני הכא דאמר קרא ט)'יהיו', בהווייתן יהו. ולחזקיה, למה לי למיכתב 'לא יאכל' ומייתי 'לכם' למישרייה, לא לכתוב רחמנא 'לא יאכל' ולא בעי 'לכם'. אמר לך חזקיה, טעמא דידי נמי מהכא. והרי חמץ, דרחמנא אמר י)'לא יאכל חמץ', ותניא, ו)ר' יוסי הגלילי אומר, [ס]תמה על עצמך היאך חמץ אסור בהנאה כל שבעה. שאני התם דאמר קרא כ)'ולא יראה לך שאור', שלך יהא. ורבנן, ז)'שלך' אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה. ואידך, תרי 'לך' כתיבי. ואידך, חד בנכרי שכיבשתו, וחד בנכרי שלא כיבשתו. ואידך, תלתא 'לך' כתיבי. ואידך, חד בשאור וחד בחמץ, וצריכי. ח)לימא כתנאי, ל)'יעשה לכל מלאכה', מה ת"ל 'לכל מלאכה'. שיכול למלאכת גבוה יהא מותר, למלאכת הדיוט יהא אסור, תלמוד לומר 'לכל מלאכה'. דברי רבי יוסי הגלילי. רבי עקיבא אומר, שיכול למלאכת הדיוט יהא טהור, למלאכת גבוה יהא טמא, תלמוד לומר 'לכל מלאכה'. ורבי יוסי הגלילי, לטומאה ולטהרה לא איצטריך קרא, כי איצטריך קרא לאיסור ולהיתר[א]. ורבי עקיבא, איסור והיתר לא צריך קרא, כי איצטריך קרא לטומאה ולטהרה.

מאי

רש"י

לרבים. לאורך רבים, כגון באמצע הדרך לכל עובר: 'ונטעתם' ליחיד משמע. דאין דרך רבים לנטוע, ולכל חד וחד קאמר 'ונטעתם': מערבין לנזיר. עירובי תחומין: ביין. אע"פ שסעודה שאינה ראויה לו היא, הואיל ואי מתשיל אנזירותיה שריא ליה, מערבין. וכן לישראל בתרומה, דאי בעי מיתשיל עליה, דתרומת טעות אינה תרומה, והדרא לטיבלה, והדר מפריש עלה מינה ובה[ט]: 'תרומתכם'. 'ונחשב לכם תרומתכם'. ובתרומת מעשר דמפרשי לויים כתיב, ותרומה גדולה איתקש בההוא קרא, כדכתיב 'כדגן מן הגורן', דהיינו תרומה גדולה[י]: ואידך. חזקיה, דאמר 'לא תאכלו' לא משמע הנאה, האי 'תרומתכם' לאו למישרי הנאה אתא, אלא 'תרומתכם' דכל ישראל קאמר, ואורחיה דקרא לאישתעויי הכי. ישראל לאו דוקא, דהא בלויים כתיב: גידולו. שיער שלו אסור בהנאה וטעון שריפה, כדכתיב[כ] 'ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים': מידי ואין דבר אחר כתיב. דילמא גידולו והוא הדין לדבר אחר, דמאי מיעוט כתב הכא: חדש. לפני העומר: קוצר לשחת. אע"ג דכתיב[ל] 'עומר ראשית קצירכם אל הכהן', דמשמע דאסור לקצור לפני העומר, מותר לקצור לשחת כשהוא עשב, דלאו קציר הוא: ומאכיל לבהמה. אף חיטין גמורין על ידי קיטוף. מכל מקום חדש מותר בהנאה: ואידך. חזקיה, דלא נפקא ליה הנאה מ'לא תאכלו', ולא איצטריך 'קצירכם' למישרי, אמר לך, 'קצירכם' דכל ישראל קאמר, ואורחיה דקרא לאישתעויי הכי: שנזדמנו. דווקא שנזדמנו, דלא מצרכינן להו להפקירן, אבל לכתחלה אסור לחזור אחריהן. כדתנן התם במסכת שביעית (פ"ז מ"ג), אין עושין סחורה לא בנבילות וטריפות ולא בשקצים ורמשים: 'יהיו'. 'ושקץ יהיו לכם': ולחזקיה למה לי למכתב 'לא יאכל' ומייתי 'לכם' למישרייה. בשלמא לרבי אבהו לא מצינו לאקשויי בכל הנך דכתיב בהו 'לא תאכל' והדר כתיב בו היתר הנאה, דאיצטריך 'לא תאכלו' לאכילה, ואיצטריך היתירא להנאה. אלא לחזקיה, כיון דסוף סוף שרי ליה רחמנא בהנאה, למה לי קרא דשני בדיבורא וכתב 'לא יאכל', דמשמע הנאה, ואיצטריך 'לכם' למישרייה בהנאה; ליכתוב 'לא תאכל' ותו לא איצטריך 'לכם': טעמא דידי. דאמינא 'לא יאכל' משמע הנאה, מהא נפקא לי, (א) ואי לאו האי קרא, דכתיב 'לא יאכל' ותו כתב 'לכם' למישרייה, לא הוה ידענא ד'לא יאכל' איסור הנאה הוא. וכל הנך קראי דהיתר הנאה דכתיבי גבי 'לא תאכל', הא דרשינהו חזקיה למילתא אחרינא, כדאמרן לעיל 'תרומתכם' 'קצירכם' דכל ישראל: תמה על עצמך היאך נאסר חמץ בהנאה. דסבירא ליה מותר בהנאה כל שבעה, וכל שכן לאחר הפסח, ופליגא דרבי יהודה דאמר חמץ שעבר עליו הפסח אסור בהנאה, לקמן בפירקין (דף כח:): תלתא 'לך' כתיבי. 'לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך', ועוד קרא אחרינא 'ולא יראה לך שאור בכל גבולך שבעת ימים'[מ]: וצריכי. דאי כתב 'שאור', משום דחימוצו קשה, אבל חמץ אימא מותר; ואי כתב חמץ, משום דראוי לאכילה, אבל שאור דלא חזי למיכליה אימא לא עבר עליה. הכי מפרש להו בפרק קמא דביצה (דף ז:): לימא כתנאי. 'לא תאכל' דרבי אבהו: 'יעשה למלאכה' הוה מצי למיכתב גבי חלב דנבילה: שיכול. אי לא הוה כתב 'לכל', הוה אמינא למלאכת גבוה יהא מותר. אם צריך למשוח ממנו עורות למלאכת בדק הבית, יהא מותר, דהא מיתפרי חלב באכילה לגבי גבוה למזבח[נ]. אבל למלאכת הדיוט יהא אסור. שהרי נאמר בו[ס] 'לא תאכלו', ואיסור הנאה במשמע. ת"ל 'לכל מלאכה': רבי עקיבא אומר כו'. כלומר, לא הוצרך הכתוב להתיר, דלא הוה ס"ד לאיסור, ולא בא אלא לטהרו מכלל טומאת הבשר, ולומר שאין חלב בכלל נבילה ואינו חושש לטומאה, אלא מותר ליטמא טהרות בעור המשוח בחלב נבילה. ואם לא ריבה 'לכל מלאכה', הייתי אומר, למלאכת הדיוט, להשתמש בו חולין, יהא טהור; אבל למלאכת גבוה, להשתמש קדשים, יהא טמא:

חלבה

תוספות

נטוע לרבים. פרה"י לאורך רבים, ולא כמו שפ"ה באמצע הדרך. דקתני במסכת ערלה (פ"א מ"ב), הנוטע לרבים חייב, ורבי יהודה פוטר. והדר קתני, הנוטע ברה"ר והנכרי שנטע והגזלן כו'. מדקתני בתרי בבי, ש"מ תרי מילי נינהו:

מערבין לנזיר ביין. בפרק בכל מערבין (עירובין כח.) מפרש טעמא, משום דאע"ג דלא חזי להאי חזי להאי. ולא פריך הכא אליבא דמ"ד (שם דף לא.) אין מערבין אלא לדבר מצוה, ומצות לאו ליהנות ניתנו:

'נזרו' שלו יהא. תימה, לחזקיה 'נזרו' למאי אתא. ואית ספרים דגרסי[ב], על נזרו מגלח °ואינו מגלח על נזירות אביו:

קוצר לשחת ומאכיל לבהמה. אף על גב דהא דקוצר לשחת היינו דווקא לבהמה, כדמוכח במנחות בפרק רבי ישמעאל (דף עא:), מ"מ ומאכיל לבהמה לא משמע ליה דקאי אקוצר לשחת, דא"כ לא פריך מידי, דחדש שאסר הכתוב היינו תבואה גמורה. אלא מאכיל לבהמה היינו אפילו חיטין גמורין, ועל ידי קיטוף, כפירוש הקונטרס. ועוד, דקתני סיפא, רבי שמעון אומר, יקצור ויאכל[ג] אף משהביאה שליש[ע]:

'קצירכם' שלכם יהא. תימה לרשב"א, מנ"ל דאתא להכי, הא איצטריך לכדדרשינן במנחות בפרק רבי ישמעאל (דף עב. ושם), 'קצירכם' ולא קציר מצוה, וחזקיה נמי לישני הכי. וי"ל, מדלא כתב 'ראשית קציר', והוי מצי למיכתב 'קצירך' וכתב 'קצירכם', שמע מינה תרתי:

אמר קרא 'יהיו' בהווייתן יהו. וא"ת, א"כ סוסים וחמורים היכי זבנינן. וי"ל, דבמידי דאכילה מיירי דווקא. ובירושלמי דמסכת שביעית סוף פ"ח[פ] פריך, והרי חמור וגמל. ומשני, למלאכתן הן גדילים. וא"ת, דאמרי' במרובה (ב"ק פב: ושם) ארור המגדל חזירים, תיפוק ליה דמדאורייתא אסור. וי"ל, דנפקא מיניה למיקס בארור. אי נמי, הא דאסור מדאורייתא, היינו להשתכר ולמכור לנכרי לאכול, אבל להשתכר בשומנן או בעורן לא. או שמגדל שלא למכור אלא למשוח ולהדליק, אפילו הכי בחזירים אסור. א"נ, בנזדמנו לו, כגון שנפלו בירושה, אין לגדלן[ד]:

שאני התם דאמר קרא 'לא יראה לך'. תימה, דליכתב 'לא יאכל' לחזקיה ולא בעי 'לך'[ס]:

ומה

מסכת שביעית פרק י' משנה ד'

זהו גופו של פרוזבול - מוסר אני לכם איש פלוני ופלוני הדיינים שבמקום פלוני, שכל חוב שיש לי, שאגבנו כל זמן שארצה. והדיינים חותמין למטה, או העדים:

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [בבא קמא דף פא:], ב) עירובין כו: [כח.], ג) קדושין נז:, ד) מנחות עא., ה) שביעית פ"ז [משנה ג'], ו) [לקמן כח:], ז) [לעיל ה: וש"נ], ח) [עיין תוספות לעיל כב. ד"ה ור' שמעון], ט) עירובין ל', י) ביצה דף ז:, כ) במדבר ו יח, ל) ויקרא כג י, מ) דברים טז ד, נ) מנחות דף ו., ס) ויקרא ז כג, ע) [ועיין תוספות מנחות עא: ד"ה איבעיא], פ) צ"ל פ"ז [ע"ש יפה עינים], צ) ל ע"ב.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה טעמא דידי וכו' דאי לאו:

גליון הש"ס

גמ' תמה על עצמך היאך חמץ. [illegible]

תורה אור השלם

א) וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל: [ויקרא יט, כג]

ב) וכל זר לא יאכל קדש תושב כהן ושכיר לא יאכל קדש: [ויקרא כב, י]

ג) ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן וכמלאה מן היקב: [במדבר יח, כז]

ד) כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לא יאכל: [במדבר ו, ד]

ה) כל ימי נדר נזרו תער לא יעבר על ראשו עד מלאת הימם אשר יזיר ליי קדש יהיה גדל פרע שער ראשו: [במדבר ו, ה]

ו) ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה עד הביאכם את קרבן אלהיכם חקת עולם לדרתיכם בכל משבתיכם: [ויקרא כג, יד]

ז) דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן: [ויקרא כג, י]

ח) וכל השרץ השרץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל: [ויקרא יא, מא]

ט) ושקץ יהיו לכם מבשרם לא תאכלו ואת נבלתם תשקצו: [ויקרא יא, יא]

י) ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים כי בחזק יד הוציא יי אתכם מזה ולא יאכל חמץ: [שמות יג, ג]

כ) מצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבלך: [שמות יג, ז]

ל) ולא יראה לך שאר בכל גבלך שבעת ימים ולא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב ביום הראשון לבקר: [דברים טז, ד]

מ) וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלהו: [ויקרא ז, כד]

ליקוטי רש"י

[נדפס בדף כב:]

עין משפט נר מצוה

יח א מיי' פ"א מהלכות עירובין הל' יד סמג עשין דרבנן [illegible]

יט ב מיי' פ"י מהלכות תמידין הלכה טו:

כ ג ד מיי' פ"ח מהלכות מאכלות אסורות הל' יז סמג לאוין קלט טוש"ע י"ד סימן קיז:

רבינו חננאל

[ההתחלה בדף כב:]

השרץ השורץ על הארץ לא יאכל ותנן בשביעי' פ"ז ציידי חיה עופות ודגים שנזדמנו להם מינין טמאין מותר למכרן וקשיא לחזקיה. ושני' שאני התם דכתי' לכם להתיר בהנאה. אי הכי אפי' לכתחלה אמאי [illegible] ואקשי' לחזקיה למה לי למכתב בשרצים לא יאכל דמשמע אפילו איסור הנאה והוצרך לכתוב לכם להתיר בהנאה היה כותב ולא יאכל ולא יכתוב לכם להתיר ואנא ידענא דכל היכא דכתי' לא יאכל מותר בהנאה. ואמר חזקיה אדרבה טעמא דידי מהכא [illegible] והרי חמץ דכתיב לא יאכל ואמר ר' יוסי הגלילי תמה לך על עצמך היאך חמץ אסור בהנאה כל שבעה ודחי' שאני התם דכתיב לך שלך יהא [illegible] נימא כתנאי וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה [מה ת"ל לכל מלאכה] ר' יוסי הגלילי אומר [illegible] ר' עקיבא אומר [illegible] קל וחומר להדיוט. דיקי' מדרוש ר' עקיבא לקרא לטומאה ולטהרה מכלל דפשיטא ליה דמותר

חשק שלמה על ר"ח

(א) [נראה דחסר כאן איזה תיבות [illegible]]

הגהות וציונים

[א] "ורבי יוסי הגלילי לטומאה וכו' לאיסור ולהיתר" ליתא בכת"י ובדפו"ר והמהרש"ל הוסיפו, ועיין פנ"י. [ב] נראה דיש להוסיף ואידך על נזרו וכו' [illegible] [ג] צ"ל ויאכל (מלא הרועים). [ד] [illegible]

הוקדש לעילוי נשמת המנוח יחזקאל גנגינה ז"ל בן לאה ע"ה נלב"ע כ"ח כסלו תשנ"ג

מַאי לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּר' יוֹסֵי הַגְּלִילִי סָבַר, 'לֹא תֹאכְלוּ' מַשְׁמַע בֵּין אִיסּוּר אֲכִילָה בֵּין אִיסּוּר הֲנָאָה, וְכִי אֲתָא קְרָא לְמִישְׁרְיֵיהּ לִנְבֵילָה א], בַּהֲנָאָה הוּא דַּאֲתָא; וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר, אִיסּוּר אֲכִילָה מַשְׁמַע, אִיסּוּר הֲנָאָה לָא מַשְׁמַע, וְכִי אֲתָא קְרָא לְטוּמְאָה וְטָהֳרָה. לָא, דְּכ"ע 'לֹא תֹאכְלוּ' מַשְׁמַע בֵּין אִיסּוּר אֲכִילָה בֵּין אִיסּוּר הֲנָאָה, וְהָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי סָבַר, כְּשֶׁהוּתְּרָה נְבֵילָה, הִיא הוּתְּרָה, חֶלְבָּהּ וְגִידָהּ לֹא הוּתְּרוּ, וְכִי אִיצְטְרִיךְ קְרָא לְהֶיתֵּר הֲנָאָה הוּא דַּאֲתָא; וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר, א)כְּשֶׁהוּתְּרָה נְבֵילָה, חֶלְבָּהּ וְגִידָהּ נַמֵּי הוּתְּרוּ, וְכִי אִיצְטְרִיךְ קְרָא לְטוּמְאָה וְטָהֳרָה. וְר' יוֹסֵי הַגְּלִילִי, אַשְׁכְּחַן חֵלֶב דְּשַׁרְיֵיהּ רַחֲמָנָא בַּהֲנָאָה, ט)אֶלָּא גִּיד נֵימָא דְּאָסוּר. אִיבָּעֵית אֵימָא הָכִי נַמֵּי דְּאָסוּר, אִיבָּעֵית אֵימָא מַיְיתֵי לָהּ בְּקַל וָחוֹמֶר. וּמַה חֵלֶב, שֶׁעָנוּשׁ כָּרֵת, מוּתָּר בַּהֲנָאָה; גִּיד, שֶׁאֵינוֹ עָנוּשׁ כָּרֵת, לֹא כָּל שֶׁכֵּן. וְר"ש דְּאָסַר, אִיכָּא לְמִיפְרַךְ ב), ג)מַה לְחֵלֶב שֶׁכֵּן הוּתַּר מִכְּלָלוֹ אֵצֶל חַיָּה, תֹּאמַר בְּגִיד שֶׁלֹּא הוּתַּר מִכְּלָלוֹ אֵצֶל חַיָּה. וְאִידָּךְ, בִּבְהֵמָה קָאָמְרִינַן, בִּבְהֵמָה מִיהַת לָא אִישְׁתְּרִי. מִכְּדִי אוֹתְבִינְהוּ כָּל הָנֵי קְרָאֵי וְשַׁנִּינְהוּ, חִזְקִיָּה וְרַבִּי אַבָּהוּ בְּמַאי פְּלִיגִי. בְּחָמֵץ בְּפֶסַח וְאַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן, בְּשׁוֹר הַנִּסְקָל וְאַלִּיבָּא דְּדִבְרֵי הַכֹּל, חִזְקִיָּה נְפִיק לֵיהּ א)מִ'לֹא יֵאָכֵל', וְרַבִּי אַבָּהוּ נְפִיק לֵיהּ ב)מִנְּבֵילָה. מִכְּדִי בֵּין לְמַר וּבֵין לְמַר אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה, מַאי בֵּינַיְיהוּ. אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ חוּלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה. חִזְקִיָּה סָבַר, א)'לֹא יֵאָכֵל' לְמַעוּטֵי הָנֵי, ג)'אוֹתוֹ' לְמַעוּטֵי חוּלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה. רַבִּי אַבָּהוּ סָבַר, 'אוֹתוֹ' לְמַעוּטֵי הָנֵי, ד)חוּלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה לָאו דְּאוֹרַיְיתָא נִינְהוּ. יָתֵיב הַהוּא מֵרַבָּנָן קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי, וְיָתֵיב וְקָאָמַר מִשְּׁמֵיהּ דְּר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, מִנַּיִן לְכָל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה דְּכִי הֵיכִי דַּאֲסוּרִין בַּאֲכִילָה הָכִי נַמֵּי אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה, וּמַאי נִיהוּ חָמֵץ בְּפֶסַח וְשׁוֹר הַנִּסְקָל. מִנַּיִן, תִּיפּוֹק לֵיהּ א)מִ'לֹא יֵאָכֵל'. 'לֹא יֵאָכֵל' אִיסּוּר אֲכִילָה מַשְׁמַע לֵיהּ, אִיסּוּר הֲנָאָה לָא מַשְׁמַע לֵיהּ. תִּיפּוֹק לֵיהּ ב)מִנְּבֵילָה. סָבַר לָהּ כְּר' יְהוּדָה, דְּאָמַר י)דְּבָרִים כִּכְתָבָן. אִי סָבַר לָהּ כְּר' יְהוּדָה, תִּיפּוֹק לֵיהּ מֵהֵיכָא דְּנָפְקָא לֵיהּ לְר' יְהוּדָה, ג)מִ'לַּכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אוֹתוֹ'. קָסָבַר חוּלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה דְּאוֹרַיְיתָא. מִנַּיִן, דִּכְתִיב ד)'כָּל חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ' וְגוֹ', שֶׁאֵין ת"ל 'בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף', וּמָה ת"ל 'בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף'. אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְגוּפוֹ, דִּכְתִיב ה)'וְהִנֵּה שׂוֹרָף', תְּנֵהוּ עִנְיָן לְכָל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה; וְאִם

רש"י

חֶלְבָּהּ וְגִידָהּ לֹא הוּתְּרוּ. דְּחֵלֶב אֵינוֹ בִּכְלַל בָּשָׂר, הִלְכָּךְ לָא הָוֵה בְּמַשְׁמַע 'תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ', וְגַבֵּי 'נוֹגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ' נַמֵּי לָאו חֵלֶב בְּמַשְׁמַע, הִלְכָּךְ 'יֵעָשֶׂה לְכָל מְלָאכָה' לֹא הוּצְרַךְ לְטַהֲרוֹ, אֶלָּא לְהַתִּירוֹ מִכְּלַל הֲנָאוֹת לֹא תֹאכְלֻהוּ: וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר. חֵלֶב בִּכְלַל נְבֵלָה בֵּין לְהֶיתֵּר הֲנָאָה בֵּין לְטַמֵּא, הִלְכָּךְ כִּי אִיצְטְרִיךְ קְרָא לְטַהֲרוֹ אִיצְטְרִיךְ: וְרַבִּי שִׁמְעוֹן. דְּאָמַר לְעֵיל ו) גִּיד אָסוּר בַּהֲנָאָה, מִשּׁוּם דִּסְבִירָא לֵיהּ אֵין בְּגִידִין בְּנוֹתֵן טַעַם וְלֹא הוּתַּר בִּכְלַל נְבֵלָה, מַאי טַעְמָא לָא מַיְיתֵי לֵיהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי [הַגְּלִילִי] לְהַתִּיר הֲנָאָה מִקַּל וָחוֹמֶר מֵחֵלֶב: מִכְּלָלוֹ. אַף בַּאֲכִילָה: וְאִידָּךְ. רַבִּי יוֹסֵי [הַגְּלִילִי], אָמַר לָךְ, אֲנָא בְּחֵלֶב בְּהֵמָה קָא מַיְיתֵינָא קְרָא לְהַתִּיר בַּהֲנָאָה, דִּקְרָא בְּחֵלֶב שׁוֹר וָכֶשֶׂב קָאֵי וְקָא שָׁרֵי לֵיהּ בַּהֲנָאָה, וּבִבְהֵמָה לֹא הוּתַּר מִכְּלָלוֹ בַּאֲכִילָה, הִלְכָּךְ אָתֵי גִּיד הַנָּשֶׁה מִינֵּיהּ: מִכְּדִי אוֹתְבִינְהוּ כָּל הָנָךְ קְרָאֵי. דְּכָל אִיסּוּרִין שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן 'לֹא תֹאכַל' וּמוּתָּרִין בַּהֲנָאָה: וְשַׁנִּינְהוּ. רַבִּי אַבָּהוּ, וְאַשְׁכַּח בְּהוּ פְּרָטָא לְהֶיתֵּר. לֹא מָצִינוּ בְּאֶחָד מִכּוּלָּם שֶׁהֶחְמִיר בּוֹ רַבִּי אַבָּהוּ וְיֹאמַר שֶׁאָסוּר בַּהֲנָאָה וּלְחִזְקִיָּה לִישְׁתְּרוּ, אֶלָּא דָּבָר הָאָסוּר אָסוּר לְדִבְרֵי שְׁנֵיהֶן, וְהַמּוּתָּר מוּתָּר לְדִבְרֵי שְׁנֵיהֶן: בְּמַאי פְּלִיגִי. דְּאֵין לָךְ אִיסּוּרֵי הֲנָאָה ב] בְּדָבָר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ לָאו בַּאֲכִילָתוֹ, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ פְּרָט לְהַתִּיר, אֶלָּא הָנָךְ שְׁנֵי דְּבָרִים דִּכְתִיב בָּהֶן 'לֹא יֵאָכֵל', כְּגוֹן שׁוֹר הַנִּסְקָל וְחָמֵץ בְּפֶסַח, וּבֵין לְמַר וּבֵין לְמַר אֲסוּרִין: וְאַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן. דִּפְלִיגֵי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי [הַגְּלִילִי] דְּאָמַר לְעֵיל ז) חָמֵץ בְּפֶסַח מוּתָּר בַּהֲנָאָה: מִנְּבֵילָה. מִדְּאִיצְטְרִיךְ קְרָא לְמִישְׁרֵי נְבֵלָה, וְאִי הֲוָה כְּתִיב 'לֹא תֹאכַל' נַמֵּי הֲוָה מִיתַּסְרִי: אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ חוּלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה. וְאַלִּיבָּא דְּר' יְהוּדָה, דְּאָמַר ח) מִנְּבֵילָה לָא מָצֵי לְמִיגְמַר, דִּלְדְבָרִים כִּכְתָבָן אֲתָא. דְּחִזְקִיָּה סָבַר, הָנֵי תְּרֵי מִדְּשַׁנֵּי בְּדִיבּוּרֵיהּ אִיתְּסַר, וְ'לַכֶּלֶב תַּשְׁלִיכוּן אוֹתוֹ' לֹא הוּצְרַךְ לְמַעֵט אֶת אֵלּוּ וּלְאָסְרָן בַּהֲנָאָה, וְכִי אֲתָא, לְמַעוּטֵי חוּלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה אֲתָא, וְכִדְפָרֵישִׁית לְעֵיל ט). וְרַבִּי אַבָּהוּ סָבַר, אֵין חִילּוּק בֵּין 'לֹא יֹאכַל' בֵּין 'לֹא יֵאָכֵל', וְאִצְטְרִיךְ 'אוֹתוֹ' לְמַעוּטֵי הָנֵי. וְהָכִי מַשְׁמַע, טְרֵיפָה, אַף עַל גַּב שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ לָאו בַּאֲכִילָתָהּ, אֲנִי מַתִּיר לְךָ הֲנָאָתָהּ, אֲבָל לֹא חָמֵץ וְשׁוֹר הַנִּסְקָל, שֶׁלֹּא פָּרַטְתִּי לְךָ בָּהֶן הֶיתֵּר: חוּלִּין י) בָּעֲזָרָה לָאו דְּאוֹרַיְיתָא. וְכִי אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ 'לֹא יֹאכַל' אִיסּוּר הֲנָאָה מַשְׁמַע, אַלִּיבָּא דְּרַבִּי מֵאִיר אֲמָרָהּ, דְּלֵית לֵיהּ לִדְבָרִים כִּכְתָבָן, וּמִדְּאִיצְטְרִיךְ לְמִישְׁרֵי נְבֵלָה, מִכְּלָל דִּשְׁאָר אִיסּוּרִין, כְּגוֹן חָמֵץ וְשׁוֹר הַנִּסְקָל, אֲסִירֵי; וְלָאו מִשּׁוּם שִׁינּוּי הַלָּשׁוֹן, שֶׁאֵין חִילּוּק בֵּין 'לֹא יֹאכַל' לְ'לֹא יֵאָכֵל' לְרַבִּי אַבָּהוּ, אֶלָּא מִדְּאִיצְטְרִיךְ לְמִישְׁרֵי נְבֵלָה. וְ'אוֹתוֹ' לְר"מ לְמַעוּטֵי חוּלִּין בָּעֲזָרָה: ה"ג וּמַאי נִיהוּ חָמֵץ בְּפֶסַח וְשׁוֹר הַנִּסְקָל: וְתִיפּוֹק לֵיהּ מֵהֵיכָא דְּנָפְקָא לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה. לְעֵיל ט) אַלִּיבָּא דְּרַבִּי אַבָּהוּ, וְדַמַּיְיתֵי לֵיהּ מֵ'אוֹתוֹ', אַתָּה מַשְׁלִיךְ לַכֶּלֶב וְאִי אַתָּה מַשְׁלִיךְ שְׁאָר אִיסּוּרִין: קָא סָבַר. הַאי תַּנָּא: חוּלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה. אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה מִדְּאוֹרַיְיתָא, וְנָפְקָא לֵיהּ מֵ'אוֹתוֹ', וּמִיבָּעֵי לֵיהּ קְרָא אַחֲרִינָא לִשְׁאָר אִיסּוּרִין: 'כָּל חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ'. לָאו בְּחַטָּאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁהוּבָא דָּמָן כְּמִצְוָתָן לִפְנִים כְּתִיב, דְּהָא בְּהֶדְיָא כְּתִיב בְּהוּ 'וְנִשְׂרְפוּ' בְּפַר כֹּהֵן מָשִׁיחַ וְהֶעְלֵם דָּבָר שְׂרֵיפָתָן מִחוּץ לַמַּחֲנֶה; אֶלָּא לְלַמֵּד עַל חַטָּאת הַחִיצוֹנָה, דְּאִם הִכְנִיס דָּמָהּ לִפְנִים פְּסוּלָה: אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְגוּפוֹ דְּהָא כְּתִיב 'וְהִנֵּה שׂוֹרָף'. בִּשְׂעִיר נַחְשׁוֹן וּמַיְירֵי בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי. וְקָאָמַר לְהוּ מֹשֶׁה, לָמָּה שְׂרַפְתֶּם אוֹתוֹ, 'הֵן לֹא הוּבָא אֶת דָּמָהּ אֶל הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה'; מִכְּלָל דְּאִם הוּבָא, שַׁפִּיר עֲבוּד דִּשְׂרָפוּהָ, אַלְמָא בַּת שְׂרֵיפָה הִיא: לְכָל אִיסּוּרִין. שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן לָאו בַּאֲכִילָתָן כָּזֶה. וְעַל כָּרְחָךְ לָא מַיְיתֵי אֶלָּא חָמֵץ בְּפֶסַח וְשׁוֹר הַנִּסְקָל, דְּבִשְׁאָר אִיסּוּרִים כְּתִיב פְּרָטָא לְהֶיתֵּירָא: וְאִם

תוספות

וּמַה חֵלֶב שֶׁעָנוּשׁ כָּרֵת מוּתָּר בַּהֲנָאָה. וְא"ת, לֵימָא שׁוֹר הַנִּסְקָל וּשְׁאָר אִיסּוּרֵי הֲנָאָה יוֹכִיחוּ, שֶׁאֵין בְּכָרֵת וַאֲפִילּוּ הָכִי אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה. וְי"ל דְּה"פ, וּמַה חֵלֶב (א) שֶׁעָנוּשׁ כָּרֵת וְאָסוּר בַּאֲכִילָה וּמוּתָּר בַּהֲנָאָה כְּמוֹ נְבֵלָה עַצְמָהּ, גִּיד שֶׁאֵין עָנוּשׁ כָּרֵת לֹא כ"ש שֶׁיְּהֵא בִּכְלַל הֶיתֵּר נְבֵלָה. וְהַשְׁתָּא לָא שַׁיָּיךְ לְמֵימַר תּוֹכִיחַ. וְלָא מָצֵי לְמֵיעְבַּד נַמֵּי ק"ו מִדָּם, דְּדָם אֵינוֹ בִּכְלַל נְבֵלָה; וַאֲפִילּוּ טוּמְאָה אֵין בּוֹ מִטַּעַם נְבֵלָה, כְּדְפָרֵישִׁי' לְעֵיל (דף כב.). אֲבָל חֵלֶב הָוֵה שַׁפִּיר בִּכְלַל נְבֵלָה, דִּלְטוּמְאָה לָא הָוֵה צָרִיךְ קְרָא, דְּאַדְּרַבָּה לְטַהֲרוֹ מִידֵי נְבֵלָה מִצְרִיךְ קְרָא. וְהָא דְּקָאָמַר הִיא הוּתְּרָה וְחֶלְבָּהּ לֹא הוּתְּרָה, לָאו מִשּׁוּם דְּלָא הָוֵי בִּכְלַל נְבֵלָה, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּלֹא הוּתַּר בִּנְבֵלָה אֶלָּא מַה שֶּׁהוּתַּר בִּטְהוֹרָה בַּאֲכִילָה. וְהַשְׁתָּא א"ש הָא דְּקָאָמַר 'וְאִידָּךְ אֲנַן בִּבְהֵמָה קָיְימִינַן', דְּלָא יָלְפִינַן אֶלָּא שֶׁיְּהֵא בִּכְלַל הֶיתֵּר נְבֵלָה, אֲבָל בְּעָלְמָא מוֹדֶה דְּפָרֵיךְ שַׁפִּיר ל): בִּבְהֵמָה מִיהָא לָא אִישְׁתְּרֵי. אֵין לְהַקְשׁוֹת, דְּגִיד חַיָּה מִיהָא לִיתְסַר. דְּכֵיוָן דְּשֶׁל בְּהֵמָה לָא מִיתְּסַר בַּהֲנָאָה, אִם כֵּן 'לֹא יֹאכְלוּ' דִּכְתִיב גַּבֵּי גִּיד הַנָּשֶׁה בַּאֲכִילָה דַּוְקָא קָאָמַר, וּמֵהֵיכָא תֵּיתֵי לָן לֶאֱסוֹר שֶׁל חַיָּה בַּהֲנָאָה: מַאי בֵּינַיְיהוּ. תֵּימַהּ לְרַשְׁבָּ"א, לֵימָא דְּאִיכָּא בֵּינַיְיהוּ חָמֵץ נוּקְשֶׁה וְחָמֵץ דָּגָן גָּמוּר ע"י תַּעֲרוֹבֶת, דְּמְרַבִּינַן בְּרֵישׁ אֵלּוּ עוֹבְרִין (לקמן מג.) מִ'כָּל מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ', דִּלְחִזְקִיָּה מוּתָּר בַּהֲנָאָה, וּלְרַבִּי אַבָּהוּ כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר 'לֹא תֹאכְלוּ' מַשְׁמַע אִיסּוּר הֲנָאָה. וְכִי תֵּימָא, כֵּיוָן דִּמְרַבִּינַן לֵיהּ לַאֲכִילָה ה"ה לַהֲנָאָה, אִם כֵּן כָּרֵת נַמֵּי לִיחַיַּיב נ): דִּכְתִיב 'וְהִנֵּה שׂוֹרָף'. פֵּי' רַשִׁ"י, בִּשְׂעִיר נַחְשׁוֹן. וּבְת"כ מ) דָּרֵישׁ בְּהֶדְיָא אַשְּׂעִיר דְּרֹאשׁ חוֹדֶשׁ, מִדִּכְתִיב 'וְאוֹתָהּ נָתַן לָכֶם' וְגוֹ', וְהַיְינוּ שֶׁל ר"ח, דִּמְכַפֵּר עָוֹן (ב) עַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו ס): דְּהָא כְּתִיב 'וְהִנֵּה שׂוֹרָף'. פֵּי' רַשִׁ"י, וְאָמַר לְהוּ מֹשֶׁה 'הֵן לֹא הוּבָא אֶת דָּמָהּ אֶל הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה'; מִכְּלָל דְּאִם הוּבָא, שַׁפִּיר עֲבוּד דִּשְׂרָפוּהָ. הִקְשָׁה הָרַב רַבֵּינוּ שְׁלֹמֹה מִטְּרוֹיִשׁ, הָא עַל כָּרְחָךְ לָאו שַׁפִּיר עֲבוּד דִּשְׂרָפוּהָ, דְּהָא שְׂרָפוּהָ בְּלֹא עִיבּוּר צוּרָה, וְאָמַר בְּפֶרֶק כֵּיצַד צוֹלִין (לקמן פב:), כָּל שֶׁפְּסוּלוֹ בְּגוּפוֹ, יִשָּׂרֵף מִיָּד; בְּדָם וּבִבְעָלִים, תְּעוּבַּר צוּרָתוֹ וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה. וּקְרָא ה"ק, 'מַדּוּעַ לֹא אֲכַלְתֶּם אֶת הַחַטָּאת', 'הֵן לֹא הוּבָא אֶת דָּמָהּ'; הָא אִם הוּבָא, שַׁפִּיר עֲבוּד דְּלָא אֲכָלוּהָ. וְאוֹמֵר ר"י דְּה"פ, אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְגוּפוֹ, דְּהָא קַיְימָא לָן בְּפֶרֶק כֵּיצַד צוֹלִין (גם זה שם) כָּל שֶׁפְּסוּלוֹ בַּקֹּדֶשׁ בִּשְׂרֵיפָה, וְחַטָּאת דְּאַהֲרֹן מִשּׁוּם מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה, תְּנֵהוּ לְכָל אִיסּוּרִים: וְאִם

רבינו חננאל

בהנאה נמצא חזקיה כר' עקיבא ור' אבהו כר' יוסי הגלילי. **לא לעולם ר' עקיבא נמי לא תאכלהו איסור הנאה נמי משמע** ולמה דרש הפסוק לטומאה וטהרה משום [דהיתר הנאה] כבר (למה) [למד] מנבלה קסבר כשהותרה הנבלה הבשר והחלב והגידים הותרו מ"ט שנא' ואכלה כולה משמע כמות שהיא ולא איצטריך קרא אלא לטהרה וטומאה ור' יוסי הגלילי סבר היא הותרה חלבה וגידה לא הותרו כו': **ואמרינן** מכדי אותבי' כל הני תיובתא ושני כל חד לנפשיה חזקיה ור' אבהו במאי פליגי ואמרינן פליגי בחמץ בפסח ואליבא דרבנן דאסרי אפילו בהנאה ולא כר' יוסי הגלילי דשרי ובשור הנסקל ואליבא דדברי הכל כו': **תוב אמרי'** מכדי חזקיה ור' אבהו בחמץ בפסח ובשור הנסקל מיסר אסרי בין באכילה בין בהנאה מאי בינייהו. **ואמרי' איכא בינייהו חולין שנשחטו [בעזרה]** דקיי"ל אמרה תורה שחוט חולין [בחוץ וקדשים בפנים וזה פירש שחוט שלי כלומר שחוט חולין] במקדש בגבולך מה קדשים בחוץ אסורין אפילו בהנאה אף חולין בפנים כך אסורין. **חזקיה סבר** איסו' חמץ בפסח ואיסו' שור הנסקל ששניהם אסורין בהנאה מלא יאכל נפקא והנבלה לדברים ככתבן הוא דאתי בא אותו למעוטי חולין שנשחטו בעזרה שיהיו אסורין בהנאה דדרשינן הכי אותו ובשר טריפה אתה משליכו לכלבך ונהנה בו ואי אתה משליך חולין שנשחטו בעזרה. **ור' אבהו סבר** בין לא יאכל בין לא תאכל [בין לא תאכלו] כולו אחד הוא ובא לא תאכלו כל נבלה למעוטי שאר אסורין ובא אותו למעוטי חמץ בפסח ושור הנסקל אבל חולין שנשחטו בעזרה איסורן לאו דאורייתא ור' אבהו לא סבר לה כר' מאיר דאמר חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא: **יתיב ההוא מרבנן וקאמר מנין לחמץ ושור הנסקל שאסורין בהנאה** ואמרי' ותיפוק ליה מלא יאכל כדחזקיה. קסבר לא יאכל ולא תאכל ולא תאכלו חד הוא. ותיפוק ליה מנבלה כר' אבהו. סבר לה כר' יהודה דאמר (ארבעה) דברים ככתבן. ותיפוק ליה מאותו כר' יהודה. קסבר חולין שנשחטו בעזרה מדאורייתא. ואלא מנא ליה ופרשי' מדכתי' כל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש לא תאכל באש תשרף. שאין ת"ל באש תשרף דנפקא ליה מהנה שורף (ויקרא י, טז) מדוע לא אכלתם את החטאת במקום הקודש (שם יח) הן לא הובא את דמה אל הקודש פנימה ודאי בת שריפה היא. ת"ל באש תשרף אם אינו ענין לגופו תנהו ענין לכל איסורין

תורה אור השלם

א) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם זָכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים כִּי בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיא יְיָ אֶתְכֶם מִזֶּה וְלֹא יֵאָכֵל חָמֵץ: [שמות יג, ג] וְכִי יִגַּח שׁוֹר אֶת אִישׁ אוֹ אֶת אִשָּׁה וָמֵת סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר וְלֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי: [שמות כא, כח]

ב) לֹא תֹאכְלוּ כָל נְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַייָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ: [דברים יד, כא]

ג) וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ: [שמות כב, ל]

ד) וְכָל חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף: [ויקרא ו, כג]

ה) וְאֵת שְׂעִיר הַחַטָּאת דָּרֹשׁ דָּרַשׁ מֹשֶׁה וְהִנֵּה שֹׂרָף וַיִּקְצֹף עַל אֶלְעָזָר וְעַל אִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן הַנּוֹתָרִם לֵאמֹר: [ויקרא י, טז]

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [לעיל כב.], ב) עיין תוס' חולין קטו: ד"ה כלאי, ג) [חולין דף קכ.], ד) [לעיל דף כב: וש"נ], ה) [לעיל כב. וש"נ], ...

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ומה חלב וכו' וי"ל דה"פ ומה חלב בנבילה שענוש: (ב) ד"ה דכתיב וכו' דמכפר על עון טומאת כצ"ל:

גליון הש"ס

גמ' אלא גיד נימא דאסור. ...

הגהות וציונים

א] תיבת "לנבילה" ליתא בכת"י וכ"ה נכון דאחלב קאי (דק"ס). ב] נדצ"ל דאין לך איסורים בדבר שנאמר בו לאו באכילתו שלא נאמר בו פרט להתיר הנאה אלא (רש"ש). ג] בדפוס"ר חולין והד"א, ולפנינו דיבור חדש ע"פ מהרש"ל.

ליקוטי רש"י

כשהותרה נבילה חלבה וגידה נמי הותרו. לפיכך כל חלב וכל גיד מותרין בהנאה שהן בכלל לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה שגם הם קרוין עמה נבלה. חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא. ...

הוקדש לעילוי נשמת המנוח יחזקאל גנגינה ז"ל בן לאה ע"ה נלב"ע כ"ח כסלו תשנ"ג